

Karin Rehnqvist

Karin Rehnqvist. Foto: Calle Friedner

Tonsättaren Karin Rehnqvist är porträtterad av Per F. Broman i Kungl. Musikaliska Akademiens skriftserie "Svenska tonsättare".

Det är ingen tvekan om att Karin som tonsättare är en förgrundsgestalt i det svenska musiklivet – hon var den första kvinna att studera i Musikhögskolans kompositionsklass, hon är vår första kvinnliga kompositionsprofessor och hon har varit en banbrytare genom sitt musikaliska språk.

Barnaåren, skolan och kyrkan

Monografen om Karin Rehnqvist följer henne från tidig barndom i småländska Nybro, skolgång och den fria musikundervisningen utanför grundskolan och i kyrkans körer. I den mindre staden Nybro – ca 10 000 invånare vid den här tiden – var hon en given musikalisk begåvning i stadens musikliv.

Musikhögskolan

Musikerplaner fanns på tidigt stadium och hon hade tänkt sig att förbereda musikhög-

skolestudierna med något år på någon folkhögskola med musikalisk inriktning. Men hon kom in i musikleärarklassen på Musikhögskolan – KMH i Stockholm – vid första sökningen.

Efter några år var det dags för ett nytt val – körpedagog eller kompositionsklassen på KMH. Det blev komposition.

Folkmusikinfluenserna

Under 40-talet gick en debatt anförd av Måndagsgruppen med Karl-Birger Blomdahl i spetsen mot folkmusikinfluenser i konstmusiken. Tydlig måltavla för angreppen var Hugo Alfvén och Erland von Koch, som beskylldes för att "*klä upp de fattiga släktingarna från landet*".

Om än 30 år senare har Karin Rehnqvist aldrig beskyllts för att profitera på folkmusiken trots att en övervägande andel av hennes kom-

positioner har svensk folkmusikförankring.

En av de tidiga kompositionerna – och mest kända – är "Davids Nimm". Utgångsmaterialet är en polska om förlorad kärlek och svek. "*Du lovade mig, men sen tog du en annan jänta. Men icke mig.*"

Inledningsorden till polskan är "*Minns du vad*". Och läser man dom orden baklänges och gör om en vokal så blir det "*Davids nimm...*"

Karin har hittat/skapat formler/former för sina kompositioner som är så långt bort från sonatformen man kan tänka sig.

Karin Rehnqvists musikaliska språk har varit lätt att känna igen – folkmusiken har alltid funnits mer eller mindre i bakgrunden även om det inte handlar om citat. Det är den svenska folkmusiken som legat Karin

Fortsätter på nästa sida ↓

Rehnqvist närmast hjärtat som tonsättare.

Per F. Broman har en belysande mening, som illustrerar detta extra tydligt:

"Rehnqvist fick arbeta betydligt hårdare med det mer traditionellt modernistiska verket "Stråk" än med sitt folkmusikinspirerade genombrottsverk "Davids nimm" – där hon verkligen kände att hon kunde "andas fritt". Det förra tog två år att färdigställa medan den senare endast tog tre veckor".

Karin Rehnqvist har som tonsättare så gott som uteslutande komponerat för akustiska instrument och rösten, även om hon hade Pär Lindgren och Sven-David Sandström som lärare i elektronmusik på KMH. Deras samarbete resulterade i ett mycket litet antal elektroakustiska verk.

I sammanhanget kan tilläggas att hon mycket länge in i sin tonsättarkarriär komponerade med penna och notpapper – inte med datorer och kompositionsprogram. Det började hon nyttja först runt 2010, när hon tillträtt som kompositionsprofessor på Musikhögskolan.

1980-talet

Att läsa Per F. Bromans bok om Karin Rehnqvist är som att göra en resa tillbaka i tiden i svensk nutida musikhistoria – åtminstone med Stockholms-glasögon.

Där möter vi tonsättarlärare som Hans Ek-lund och Gunnar Bucht men också britten Brian Ferneyhough. Där fanns också spelmannen Ole Hjort.

Där möter vi också Karins studiekamrater som Jan Sandström, Dror Feiler, Thomas Jennefelt, Anders Hillborg, Ingvar Karkoff och Anders Nilsson.

Den gamla drömmen från ungdomen om att kunna arbeta med komponerande på heltid trodde hon aldrig skulle slå in – i alla fall inte då på 80-talet. Men 2009 blev Karin Rehnqvist professor i komposition vid KMH om än på en halvtidstjänst.

Samarbetsmusikanter

I många verk förekommer två sångerskor ofta: Susanne Rosenberg och Lena Willemark. För Rehnqvist var de extra värdefulla musiker eftersom de som folkmusiker var säkra notläsare till skillnad från de flesta folkmusiker, som var gehörsspelare. Verk som *"Puksånger – lokrop"* och *"Davids nimm"* var skrivna för dessa två sopraner som dessutom var väl förtrogna med att kula.

Ytterligare en person – eller ensemble – som betydligt mycket för Karin, har varit Bosse Johansson med Adolf Fredriks flickkör.

Verkskommentarer och -förteckning

Boken om Karin Rehnqvist har en riklig avdelning av kommentarer och analys av hennes verk. För den som i något sammanhang ska presentera något av Karin Rehnqvists verk är det en ouslöslig källa att ösa ur. 120

titlar är förtecknade, små som stora verk, och de flesta är inspelade på fonogram. I förteckningen finns vokalmusik, orkestermusik och musikdramatik. Men inga symfonier i egentlig mening och musik till en enda film, nämligen Vilgot Sjömans *"Alfred"* med Sven Wollter gestaltande Alfred Nobel. Beträffande musikdramatik är det ännu så länge bara en opera som är framförd, nämligen *"Sötskolan"*.

En intressant detalj är att det också finns endast ett verk komponerat på tyska. Karin pratade nämligen tyska i hemmet fram till skoldärderna, eftersom hennes mamma var tyska.

Om boken kommit ut för tio år sedan hade det varit en styrka om en CD bilagts boken, men nu för tiden är det ju rimligt att man själv söker upp musik man blir intresserad av och nyfiken på genom att bege sig ut i den o begränsade rymden.

I slutet av varje kapitel finns dels en referensnyckel till vidare litteratur, dels en anvisning till befintliga fonogram.

Allmänt

Per F. Bromans monografi om Karin Rehnqvist är lättläst med många *"javisst-ja-upplevelser"*. Man måste inte vara vare sig professor eller nörd för att ta sig igenom boken. Däremot är det en fördel om man har Stockholms-perspektivet klart för sig. Att det funnits – och finns – intressanta parallella företeelser i Göteborg och Malmö är inte särskilt tydliga i boken, vilket ger en onödig huvudstadsvinkel.

Det här är en snäll bok. Vill man uppleva någon form av polarisering, ska man läsa avsnittet om när ABBA fick Expressens utmärkelse "Spelmannen".

"Det är otroligt – förra året gick priset till Sven-David Sandström för hans Requiem. Hur fungerar en jury som ger priset till en grupp som gör sig en förmögenhet på att manipulera våra köpstarka tonåringar?"

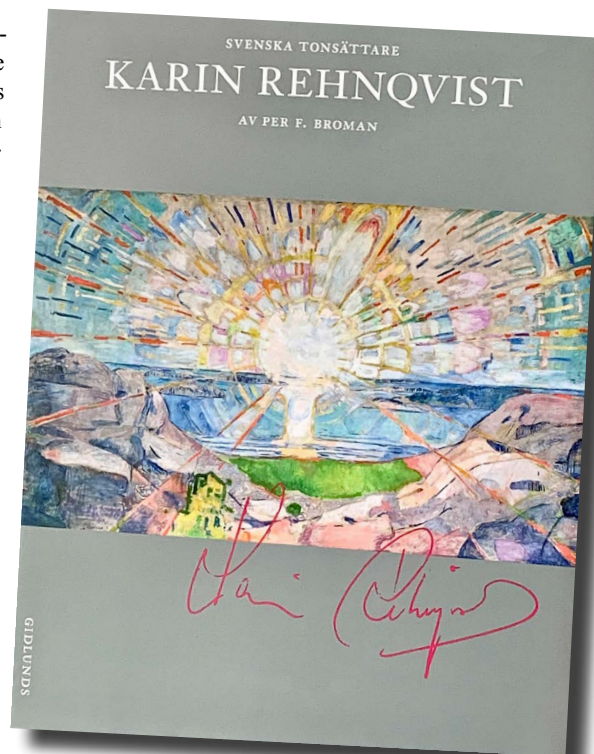
Frågan ställs av Gunnar Bucht och Pär Lingren med stöd av några elever på KMH, nämligen Dror Feiler, Sten Melin, Anders Nilsson – och Karin Rehnqvist.

Och svaret från juryledamöterna Lars Forsell, Camilla Lundberg och Hans Åstrand låt inte vänta på sig:

"Spelmannen är ett kvalitetspris och som sådant oberoende av genrernas tyranni."

Längre ner i genmälet kan man läsa:

"Däremot är vi förvånade över den slappa snobbighet brevskrivarna ger uttryck för i sitt omdöme om ABBA. Sådan förmyndarmentalitet brukar återfinnas hos människor som inte är insatta i sitt ämne – i detta fall musik. Tack och lov har samma utbildningsanstalt

producerat tonsättare som kunnat polemisera med större insikt och fantasi."

Detta torde vara enda tillfället i boken – och karriären – som Karin varit inbegripen i medialt bråk.

KVAST

Däremot har Karin Rehnqvist varit inbegripen i att framhålla kvinnans självklara plats i musiklivet – i konsert- och turnéprogram.

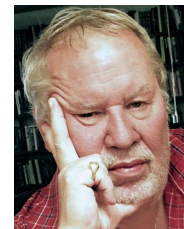
Föreningen KVAST – Kvinnlig Anhopning av Svenska Tonsättare – var Karin med och startade 2008. KVAST har framför allt en repertoarbank med bortemot 2 000 partiturer av kvinnliga tonsättare för att göra det lättare för orkesterinstitutionerna att hitta musik av kvinnliga tonsättare i sina konsertprogram och på turnéer.

Bokens författare

Per F. Broman har skrivit boken om Karin Rehnqvist. Han är professor och biträdande dekan vid Bowling Green State University i Ohio, USA. Han disputerade 1999 vid Göteborgs universitet med en avhandling om Bengt Hambraeus.

Avslutning

Det är lätt att rekommendera detta tonsättarporträtt till musikintresserade vänner – dels för att stifta närmare bekantskap med Karin Rehnqvist och hennes musik, dels för att få en inblick i musikutbildning och till viss del musikpolitik från 80-talet och framåt. Karin Rehnqvist är fortfarande unik som svensk tonsättare.

BJÖRN W STÅLNE

KARIN REHNQVIST
KUNGL. MUSIKALISKA AKADEMIENS SKRIFTSERIE NR 144.
UTGIVEN AV GIDLUNDS FÖRLAG, MÖKLINTA